

Київський Національний Лінгвістичний Університет
Факультет східної і слов'янської філології
Кафедра китайської філології

Курсова робота

З китайської філології

На тему: «Лексичні зміни в розмовній китайській мові початку XXI ст.: на
матеріалі китайських коміксів»

Студентки групи ЗП-кит 28-20

Факультету сходознавства

Заочної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: китайська мова і
література, переклад, методика
навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – китайська

Курти Мар'яни Василівни

Науковий керівник: викл. Спіріна Ю.С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	
Розділ 1. Поняття «візуальна література», його особливості та роль у передачі інформації.....	
1.1. Креолізований текст, його основні складові та їх функції.....	
1.2. Візуальна література як жанр креолізованого тексту.....	
1.3. Комікс та книжка-картинка як підвиди візуальної літератури.....	
Розділ 2. Методологічні засади перекладознавчого відтворення текстового контенту творів візуальної літератури.....	
2.1. Етапи та методи перекладознавчого дослідження та обґрунтування вибору матеріалів роботи.....	
2.2. Методика аналізу текстового контенту творів візуальної літератури.....	
Розділ 3. Особливості перекладу англomовних коміксів та книжки-картинки українською мовою на різних мовних рівнях.....	
3.1. Відтворення на графічному рівні.....	
3.2. Передача текстового повідомлення на фонетичному та лексичному рівнях.....	
3.3. Передача тексту на синтаксичному рівні.....	
3.4. Особливості перекладу на стилістичному рівні.....	
Висновки.....	
Список використаної літератури.....	

ВСТУП

Технології стали невід'ємною частиною нашого життя, роблячи його зручнішим. З плином часу вони впливають на нас все більше і більше, змінюючи темп життя. У минулому використання папірусу було дивом, але потім була поява друкарства та книг, і сучасне покоління почало використовувати малюнки та зображення для візуалізації написаного тексту. Ми надаємо все більшого значення чудовим фотографіям. Сучасні маркетологи, дизайнери та люди інших професій, сумісних із мистецьким елементом, створюючи візуальні сюжети, рекламу, книги та іншу друковану або онлайн-продукцію, віддані інтересам своєї аудиторії. Така популярність використання візуальних елементів викликана прискоренням темпу життя. Люди не хочуть витратити багато часу на отримання інформації. Найшвидший спосіб отримати інформацію, наприклад, це переглянути паперові або веб-сторінки, де більшість інформації складається із зображень і фотографій. Частина тексту складається максимум з 2-3 речень. Сучасна реальність диктує свої правила, з'являються нові способи впливу на людину та її внутрішній світ. Ще 200 років тому книга розпалила нашу уяву і привернула всю увагу. Це було причиною довгих вечорів, недоспаних ночей чи нічних зустрічей, адже книги дозволяли залишити повсякденний світ і поринути у невідоме. З часом коло інтересів розширювалося, з'являлися нові науки, в тому числі суміжні. Яскравим прикладом розширення та урізноманітнення галузі лінгвістики стала поява таких напрямів досліджень, як "паралінгвістика". Я вивчаю вокалізацію (рівень гучності, поширення), мовні засоби (паузи тощо), кінетику (особливості міміки) і жести в процесі комунікації) і графіку ("Звіт про Китай у реальному часі", 2010). Голосове спілкування. З розширенням методів лінгвістики розширювалося коло лінгвістичних інтересів: з'явилися полікодові тексти, які крім мови містять інші комунікативні елементи. Розвиток цієї науки був неминучим, і це було пов'язано з поверненням лінгвістики до цілісної проблеми комунікації, яка включала інтеграцію вербальних і невербальних засобів комунікації, єдиний процес і отриманий текст» (Бернацька А. А.,

2000) .Візуальний літературний феномен виходить за звичні межі лінгвістики і є для неї абсолютно новим. У працях зарубіжних дослідників є й інша назва цього виду літератури – візуальний наратив. Візуальний наратив — це тип серії зображень, які часто зображуються в коміксах або книжках з картинками, який розповідає послідовність подій, як правило, щоб розповісти історію. Хоча перші твори образотворчої літератури з'явилися давно (наскальні малюнки), сам термін вчені почали використовувати лише наприкінці 20 століття. Науковці розглядають багато творів образотворчої літератури, найпопулярнішими з яких є комікси та книжки з картинками(Кон Н. , 2022). Зараз існує багато різноманітних видів, жанрів, розрахованих на аудиторію різного віку та статі. Саме на текстових прикладах творів цих піджанрів було здійснено практичне дослідження дипломної роботи.

Актуальність обраних тем визначається необхідністю нових інтерпретацій феномену візуальної літератури як одного з популярних сьогодні літературних жанрів, а також підвищенням ролі та функції текстів у творах цього візуально-наповненого жанру. Контент заснований на інтеграції новітніх наукових підходів.

Метою дипломної роботи є аналіз змісту візуальних літературних (коміксів, книжок з картинками) текстів на різних мовних рівнях та визначення основних принципів їх перекладу та факторів, що впливають на процес перекладу.

Для досягнення поставленої мети курсова робота повинна вирішити наступні завдання:1. Дослідити теоретичні аспекти проблеми лексичних змін в розмовній китайській мові початку XXI ст 2. Знайти роль, яку відіграє кожна з двох концептуальних конструкцій у розумінні тексту цільовою аудиторією. 3. Проаналізувати тексти коміксів і книжок з картинками на графічному, фонетичному, лексичному, синтаксичному та стилістичному рівнях. 4. Встановити принципи перекладу текстів коміксів і книжок-картинок на вищевказаних рівнях і згрупуйте їх відповідно до методу перекладу, який використовує перекладач. 5. Визначити те, як візуальний контекст впливає на

вибір еквівалентів перекладачем. 6. Обґрунтувати вибір і застосування методів дослідження.

Об'єктом дослідження є текст творів образотворчої літератури, значення якого тісно пов'язане з образотворчим змістом цього жанру літератури.

Теми дослідження розташовуються на п'яти мовних рівнях: мовленнєва графіка, морфологія, лексика, синтаксис, стилістика, відтворення текстів українською мовою (комікси, книжки-картинки).

При створенні курсової роботи були використані такі методи дослідження: безперервна вибірка, таксономічний аналіз, кількісне числення, порівняльний аналіз перекладу, структурний семантичний аналіз, символічна інтерпретація, індукція та дедукція, рефлексивний аналіз, аналіз намірів і підхід «чорної скриньки».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше поняття «візуальна література» віднесено до ширшого поняття «креолізованих текстів» як одного з її жанрів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що вони можуть бути корисними для навчання перекладачів і вдосконалення їхніх навичок перекладу візуальних і літературних творів. Як теоретичний та наочний матеріал для написання наукових (курсівих, дипломних, магістерських) робіт. При підготовці до теоретичних і практичних занять з перекладознавства. Можуть стати в нагоді як практичні матеріали з мови, стилістики, загального мовознавства та на курсах з інших спеціальностей.

РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ «ВІЗУАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА», ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ У ПЕРЕДАЧІ ІНФОРМАЦІЇ

1.1. Креолізований текст, його основні складові та їх функції

Сучасний світ стрімко розвивається, і люди не хочуть витратити свій час на читання та аналіз великих обсягів тексту. Таким чином, все більше уваги приділяється зображенням, які іноді містять текст, для розуміння, перегляду чи читання якого не потрібно багато зусиль і часу. Такий візуальний контент належить до креолізованих текстів та візуальної літератури. В. Ратніков у своїй книзі стверджував, що «через зоровий (візуальний) канал людина сприймає близько 70% інформації» і вважає цей спосіб сприйняття інформації одним із найефективніших(Дерега Я. С., 2009) .

Можна припустити, що саме цей показник ефективності зробив креолізовані тексти та візуальну літературу такими інтригуючими для науковців і такими популярними в останні десятиліття. Креолізований текст – це текст, який складається із знаків різних систем: вербальних (усний текст, напис/підпис) і невербальних, візуальних, символічних (художніх, орнаментальних, пізнавальних тощо). Він може бути представлений ілюстраціями різного характеру(Селіверстова Л. І., Лагута Т. М., Вержанська О. М., 2014), малюнки, фотографії, карикатури, діаграми, таблиці, символічні зображення, формули тощо). У сучасному суспільстві поряд зі словесними знаками все частіше використовуються символічні знаки. Наприклад, він використовується в таких текстах, як політичні плакати, друкована реклама, телевізійні тексти, комікси, тексти фільмів, веб-сайти (Курченко Л. М., 2011).

Нас цікавлять не всі його прояви, лише візуальна література. Термін «креолізований текст» є досить новим, його ввели в 1990 р. російські психолінгвісти та філологи Ю. Сорокін і Є. Тарасов. До цього термін «креолізація» був введений у зв'язку з природною мовою, яка утворилася через нагальну потребу досягти взаєморозуміння між багатьма культурами, що використовують різні мови, з посиланням на Концепцію 9 «Креольська мова

Під час міжкультурного спілкування місцева мова була синтезований за допомогою спрощеної версії мови колоністів. До таких мов належать гаїтянська мова, мова Вануату та інші, і вони широко поширені в Африці, Азії, Америці (рідними мовами Канади та Америки також вважаються креольські мови) та Океанії. Однак, наприкінці 20-го століття значення терміна розширилося, щоб використовуватися не лише по відношенню до природної мови, а й до семіотичних текстів.

Д. Тігаєв визначає креолізований текст як гетерогенну лінгвістичну та візуальну сутність, пов'язану граматичними, семантичними, комунікативними та когнітивними зв'язками, з вербальними та ілюстративними візуальними знаковими одиницями, складеними та створеними за допомогою взаємодії багатьох авторів, що виражають ставлення, призначені для конкретного типу реципієнта та описаний у зв'язку з попередніми культурними традиціями до (Чигаєв Д. П. 2010).

За словами О. Анісімової, креолізовані тексти відзначаються як особливий мовний візуальний феномен – мовні та невербальні елементи утворюють одне візуальне, структурне, семантичне та функціональне ціле, це текст, який здійснює і забезпечує комплексну практичну дію на своїх реципієнтів. Крім наведених вище термінів, науковці використовують також інші назви цього типу тексту: полікодовий текст (Г. Ейгер, В. Юкт), ізобарбальний комплекс (Е. Бернацька), лінгвістичний візуальний комплекс (Л. Боруссіанова), ізобарб (А. Міхєєв), семіотичний складний текст (О. Протченко), відеолінгвістичний текст (О. Пойманова)(Селіверстова Л. І., Лагута Т. М. 2014).

Таке розмаїття назв пов'язане з тим, що вчені ще не виробили загальноприйнятого терміна для письмових текстів, але найпоширенішим і загальноживаним є термін «креолізований текст»(Костенко М. А. 2014). Однак деякі науковці, наприклад В. Чорнявська, вважають, що термін «креолізований текст» не слід вживати в значенні тексту, що складається з кількох кодів. Креольські мови характеризуються у спеціальній літературі як

змішані мови, тобто мови, що представляють собою поєднання лексики однієї мови та граматики іншої»(Дейв Лайонс, 2010).

Л. Селиверстова у співпраці з іншими авторами описала креолізований текст. Вона стверджує, що в таких текстах «вербальна і невербальна частини взаємодіють одна з одною, забезпечуючи цілісність і зв'язність тексту, його комунікативну ефективність, створюється цілісний образ креолізованого тексту як об'єкта: авторство звернення тексту як конкретного засобу визначається комунікативною метою, характером і функціональним призначенням тексту»(Селіверстова Л. І., Лагута Т. М., Вержанська О. М. 2014).

1.2. Візуальна література як жанр креолізованого тексту

Згідно з Академічним каталогом для студентів Університету Леслі, візуальна література, або візуальний нарратив, є швидкозростаючою формою спілкування, яка поєднує текст і зображення. Його можна знайти в публіцистиці, художній літературі, книжках для дорослих і дітей, коміксах та інших видах. Веб-сайт en-academic.com надає такі визначення: візуальна література, або візуальний нарратив, — це тип літератури, в якому історії розповідаються переважно за допомогою візуальних засобів. Історії можна розповідати за допомогою фотографій, ілюстрацій чи відео, а також можна використовувати графіку, музику, голос чи інший звуковий супровід. Термін візуальний нарратив використовується для опису кількох жанрів візуального оповідання, починаючи від новин та інформації (фотожурналістика, фотожурналістика, документальні фільми) до розваг (мистецтво, кіно, телебачення, комікси, графічні романи).

Візуальна література полегшує розуміння складних історій і, як наслідок, допомагає передавати більш значущі та ефективніші повідомлення. І саме це робить історії максимально образними, сучасними та актуальними для читача.

Визначають такі види візуалізованих текстів:

- книжки-картинки («Книжкові видання для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Основною або єдиною формою передачі змісту є зображення, а текст, за наявності, має характер підписів.

- художні книги («книги ручної роботи, щоденники мандрівника, оформлені скетчбуки, а також колажі та малюнки, об'єднані в одне ціле;
- комікси;
- манга;
- візуальна поезія ("комплексна форма мистецтва") (літери, слова, символи, речення) – візуальна інтерпретація шляхом конкретного розміщення всередині зображення чи об'єкта");
- веб-скроллер (реклама на веб-сайті);
- фоторепортаж; плакати;
- плакати;
- обкладинки книг;
- презентації (Аззарелло Б., 2019)

Ніл Кон пише, що більшість вчених теоретично поділяють візуальні наративи на дві складові:

- 1) як вони поєднуються в послідовності зображень.
- 2) як поєднано текст і зображення, щоб сформувати більшу мультимодальне представлення в цілому.

Нас цікавить третій елемент - поєднання зображення і тексту в одне ціле, розповідь історій у візуальній літературі, а також роль і тексту, і зображення в цьому типі літератури. Зображення тут відіграють одну з головних ролей у візуальній літературі. Задають настрій тексту, доповнюють його, обумовлюють. Цей образ може показувати «мовну ситуацію, приблизний вік мовця (і те, як він говорить), а також те, як він звертається до іншого мовця (ввічливість, емоційність тощо)» (Аззарелло Б., 2019).

Крім того, зображення мають багато інших особливостей. Основними універсальними функціями образів як засобу візуальної комунікації О. Анісімова вважає привабливість, корисність, виразність та естетичність. На думку автора, апелятивна функція полягає в приверненні уваги реципієнта, а образи «беруть участь у побудові зорового сприйняття тексту».

Зображення служать сильними візуальними стимулами, привертають увагу, викликають у реципієнта бажання поспілкуватися з автором тексту та ознайомитися з його змістом. Корисною властивістю зображень є їх здатність передавати певну інформацію. Прикладами цієї функції є фотографії в новинних статтях і карти, що показують розташування пам'яток у путівниках. Експресивна функція полягає у призначенні образів передавати, виражати авторські емоції відповідно до думки автора та впливати на емоційний стан реципієнта. Естетична функція зображення полягає в його здатності реалізувати художній задум автора (художника, фотографа тощо) у візуальному образі, який чуттєво сприймається, впливаючи на естетичні почуття реципієнта. Крім зазначених вище загальних функцій, у досліджуваних текстах образи можуть виконувати також такі функції: символічну, описову та сатиричну.

1.3. Комікс та книжка-картинка як підвиди візуальної літератури

Одним із найяскравіших зразків візуальної літератури є комікси. Як зазначають О. Соснюк та І. Остапенко, комікс – це мультимодальний (креолізований) текст, що містить зображення та текст. Більш широке визначення дають Л. Ружилю та О. Білоус, які стверджують, що комікс — це «графічний різновид прозового твору, причому основним є графічна складова, а літературна — репліками персонажів, зображених вище. Особлива філактерія, або малюнок «мовної бульбашки» (від англійського «speech bubble»), рідше – на висловлювання автора»(Ружилю Л., Білоус О. 2017).

Скотт Макклауд стверджує у своїй книзі «Комікси комунікацій. Комічний (іменник)»: Суміжні статичні зображення чи фігури, вбудовані в розповідь, призначені для передачі інформації або викликання естетичної реакції»(Маклеод С. 2019). Іншими словами, комікс — це креолізований текст, який включає зображення та малюнки в розповідь і може супроводжуватися текстом для більш точного розуміння ситуацій, що відбуваються у творі.

Українські комікси були дуже популярні лише у 2014 році, а до цього вони займали нішеве положення. Історія феномену коміксів як наративного явища в самому живописі сягає середньовіччя, а деякі автори стверджують, що

навіть античності (наскальні малюнки та житійні ікони). Проте доцільно вважати кінець 19 століття початком масової культури коміксів. Причина, чому перші комікси стали настільки популярними, полягає в тому, що вони вийшли в той час, коли більшість людей були неписьменними, а серії картинок та історій були дуже добре впізнавані разом із послідовним розвитком сюжету. Перші твори у жанрі коміксу - німе кіно. На сьогоднішній день комікс визнаний одним із напрямів мистецтва, а такі країни, як Іспанія, Франція та Бельгія, включили 27 коміксів до своєї національної культури та надають державну фінансову підтримку розвитку цього напрямку (Загнітко А., Миронова Г. 2013).

Спочатку комікси уникали пригодницьких і фантастичних сюжетів, але в 1905 році цю традицію порушив геніальний канадський аніматор Віндзор Маккей. Він створив серію коміксів під назвою «Маленький Немо в країні сновидінь», яка змінила подальшу долю цілого жанру. Після цього жанр фантастики в американській графічній літературі стрімко переріс у головний напрям у культурі коміксів (Космацька Н. 2012).

У Європі до культури коміксів серйозно ставляться з 1960-х років. Приблизно в цей час Франція заснувала в Ангулемі Національний центр ілюстрованого оповідання, науково-дослідний інститут комічного жанру візуального мистецтва. У багатьох країнах проводяться міжнародні виставки, фестивалі, видаються каталоги. У каталозі подано перелік робіт у цьому напрямку та детальний аналіз мистецтвознавців мультиплікаційного мистецтва. Цей напрямок переходить від розваг до соціальної філософії, дедалі більше орієнтуючись на реальність і стаючи трендом, що супроводжує людей у повсякденному житті.

У 1970-х роках культура коміксів також почала зосереджуватися на підлітках. Крім того, почали випробовувати нові стилі. У 1980-х японська манга з'явилася в Європі разом з аніме і захопила маси. У цей період жанр манги був дуже популярним з точки зору виробництва та продажів, а читання газет скоротилося. Америка хотіла фантастичних, героїчних коміксів, а Європа віддавала перевагу реалізму, авангарду та гумору, а комікси були розраховані

на більш вимогливу, інтелектуально розвинену аудиторію. На Заході, крім розважальної функції, комікси виконують також важливу освітню функцію.

Такі твори формують у дітей бажання читати та розуміти історію, адже в такій наочній формі подаються біографії видатних діячів, правителів, національні історії чи окремі історичні події, інтригуючі для пізнання. Кожен комікс має захопити читача з самого початку, але недостатньо просто сісти й почати малювати. Має бути логічно побудований сюжет, злагодженість і правильна розкадровка (послідовність кадрів, кожна стрічка з 2-4 кадрів називається стрічкою). Створення коміксу – складний процес, подібний до зйомок фільму. Сценаристи, художники, колористи, контуристи, шрифтовики та багато інших працюють над створенням єдиного твору. Причина такої кількості творців полягає в тому, що, наприклад, створення коміксів є різновидом мистецтва, і його неможливо створити швидко. Тому існують певні правила створення коміксів.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ВІДТВОРЕННЯ ТЕКСТОВОГО КОНТЕНТУ ТВОРІВ ВІЗУАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2.1. Етапи та методи перекладознавчого дослідження та обґрунтування вибору матеріалів роботи

Вибір методу дослідження текстового змісту творів образотворчої літератури зумовлений необхідністю всебічного й систематичного опису текстів цього типу відповідно до сформульованих у вступі цілей і завдань, поставлених перед виконанням роботи. Для їх проведення необхідно використовувати такі методи дослідження:

1. Метод суцільної вибірки передбачає відбір фактичного матеріалу (текстів коміксів і книжок з картинками), що підлягає дослідженню. Звертаючись до цього методу дослідження, ми виявили та відібрали дослідницькі матеріали, тобто тексти коміксів та книжок-картинок, на графічному, фонетичному, лексичному, синтаксичному та стилістичному рівнях.

Для нашої добірки ми вибрали комікси від різних видавництв, орієнтовані на різні вікові групи читачів. Зокрема комікси DC Black Label і DC Comics, Vertigo для дорослих, IDW Publishing і Archie Horror для підлітків і Papercutz для дітей. Книжки - фотографії видавництва Andrews McMeel, призначені для дівчат-підлітків. На графічному рівні ми досліджували особливості передачі емоційного та внутрішньонаціонального забарвлення мови шляхом зміни шрифтів тексту (з використанням різних стилів або їх поєднань), кольорів, насиченості.

На звуковому рівні ми досліджували роль і значення зображень як контексту в перекладі звукових слів, які використовуються для позначення різних рівнів безпечних або небезпечних бризок рідини. Дзвін тарілок, металу та іншого, шурхіт (природний чи неприродний); скрип дверей, підлоги тощо на лексичному рівні; цільова аудиторія (діти, підлітки чи дорослі), жанр коміксів (наукова фантастика, фентезі, супергерой тощо) або тип книжки з картинками.

На синтаксичному рівні ми вивчали речення як одиниці перекладу та принципи їх передачі українською мовою. На стилістичному рівні ми проаналізували особливості передачі таких стилістичних прийомів, як гра слів і сарказм. Ми також провели гіпотетичний аналіз перед перекладом для одиниць на всіх рівнях вище. Це дозволило нам краще зрозуміти наміри автора та наміри, передані перекладачами, методи перекладу, які вони використовували або могли використовувати, і що могло на них впливати. Вибір перекладача під час перекладу.

2. Методика кількісного підрахунку стосується частоти використання різних способів перекладу текстів коміксів і книжок-картинок українською мовою та частоти поширення різних типів текстів (коротких, середніх, довгих), що впливає на переклад. Звертаючись до цього методу дослідження, ми використали вибірку з 400 речень, щоб виявити та зафіксувати відмінності між оригінальними та перекладеними реченнями.

Найбільш використовувані методи перекладу: узагальнення та специфікації для покращення розуміння тексту цільовою аудиторією через вікові та культурні відмінності з аудиторією оригінального тексту; заміна частин мови, щоб текст перекладу відповідав нормам цільової мови, і місце, відведене автором тексту в коміксі (за кількістю символів у перекладі порівняно з кількістю символів у коміксі (вихідне речення)); семантичне значення для кращої передачі змісту оригінального тексту, оскільки в мові перекладу немає повних або часткових еквівалентів; передача змісту оригінального тексту за наявності еквівалентів і відповідних структур речень.

На основі проведеного аналізу, оперуючи конкретними кількісними параметрами — кількісними оцінками, які виконуються для візуалізації висновків, які є релевантними та зробленими для досягнення цілей, сформульованих у роботі, було створено діаграму результатів аналізу.

3. Таксономічний аналіз спрямований на систематизацію теоретичних знань про візуальну літературу, за допомогою яких можна класифікувати досліджуване явище та застосувати його на практиці відповідно до змішаної

класифікації методів перекладу двох видатних учених - Я. Рецкер та В. Комісаров (Ревуцька С., Жужгіна-Аллахвердян Т., Введенська В., Остапенко С., Удовіченко Г. 2018).

Звертаючись до цього методу дослідження, ми виявляємо з визначення цього поняття представлені певні ознаки феномену візуальної літератури, а з таксономії креолізованих текстів – деякі подібні до можливих ознак візуальної літератури, було виділено ознаки та охарактеризовано їх. Крім того, за допомогою цього аналізу ми також проаналізували два основні піджанри візуальної літератури: комікси та книжки з картинками. Це сприяло подальшому аналізу досліджуваного літературного жанру.

Для аналізу практичних прикладів ми також об'єднали таксономію методів перекладу Я. Рецкера та В. Комісарова. Ці дві класифікації були обрані тому, що лексико-граматичні трансформації дуже різноманітні. Це дозволило нам проаналізувати та описати більшість можливих методів перекладу. Так само частоти та мотиви використання викликані певними обмеженнями коміксів і зображень. Відмінності книжок від англійських та українських норм.

4. Порівняння змісту англійського тексту включає порівняння та аналіз перекладу.

2.2. Методика аналізу текстового контенту творів візуальної літератури

На першому етапі дослідження виокремлюються та групуються одиниці на графічному, фонетичному, лексичному, морфологічному, синтаксичному та стилістичному рівнях за формально-змістовними ознаками, здійснюючи короткий попередній аналіз існуючих відмінностей. На другому етапі з'ясовується концептуальний зміст та його складові елементи креолізованих текстів, візуальних літературних творів, коміксів і книжок-картинок, характеризуються їх риси та основні характеристики, визначаються спільні та відмінні риси, виділяються ознаки для розкриття структури. Було створено діаграму, щоб відстежувати зв'язки та візуалізувати результати.

На третьому етапі встановлені та систематизовані методи та стратегії відтворення текстового змісту вибраних творів українською мовою на п'яти мовних рівнях. Використовуючи індуктивний і дедуктивний методи, взаємні значення досліджуваних явищ і їх складових, а також їх комплексний аналіз для аналізу перекладачем також включають рефлексивний і навмисний аналіз. Потім пояснюється гіпотеза.

На передперекладацькій фазі аналізу перекладачем оригінального твору подано подальші висновки щодо обраного методу та стратегії перекладу. Вплив візуального контексту візуального літературного твору на вибір відповідних еквівалентів перекладачем і вибір лексики у відповідь на візуально представлений лінгвістичний контекст завдяки використанню методу «чорної скриньки». Ми проаналізували твори, які мали великий вплив на переклад текстів.

На четвертому етапі для відтворення елементів тексту аналізуються інтертекстуальні зв'язки між текстами коміксів, що вивчаються на рівні символів, відмінності та єдності у їх викладі, розуміння аудиторією оригіналу та перекладу. Були проаналізовані. Різноманітність жанрів і стилів із використанням прикладів із книжок із зображеннями видавництва Andrews Macmeal Publishing і коміксів п'яти студій: IDW Publishing, Papercuts, DC Black Label, Vertigo (підрозділ DC Comics) і Archie Horror. Креолізований текст гіпотетично впливає на формування поведінки представників майбутніх поколінь і культури в цілому.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ КОМІКСІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ

3.1. Переклад на графічному рівні

Головною перевагою як коміксів, так і інших візуальних літературних творів є їх зрозумілість. Це те, що відрізняє цей вид літератури від інших. Графічні та мовні межі практично не існують, а різноманітність медіа, що використовується письменниками та видавцями, вражає. Графічні засоби передачі емоцій у коміксах дуже різноманітні. Наприклад, деякі автори подають текст, який говорить головний герой, без пробілів.

Текст досить заплутаний, тому що немає розмежування і його важко читати. Це свідчить про те, що головна героїня, Сабріна, має сильні емоції, і вона безперервно базикає в цьому реченні. Потрібно спочатку вставити пробіл, щоб уникнути цього. Денис Скорбатюк переклав це речення так: слова «батько» і «рада» перекладач залишив з великої літери відповідно до норми української мови. У результаті переклад виражає ті ж почуття, що й оригінал.

У коміксах широко використовуються різні символи і вставки, які можуть виражати емоції або щось підкреслювати. Найпоширеніший спосіб графічного виділення тексту — виділення його жирним шрифтом. Для прикладу візьмемо кілька речень із коміксу «Назад у майбутнє: Нерозказана історія та альтернативні часові рамки». У відповідь на прохання Марті дати йому якусь пораду чи щось подібне і перестати так довго щось шукати, його друг Док каже: «Вибач, Марті, але я боюся науки. Суть у відкритті»(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016). В англійській мові виділене слово 'essence' підкреслює той факт, що в науці пошук є домінуючим, і наголошується слово main або essence. Читач відразу бачить виділене слово, замислюється про те, що воно важливе і отримує відповідь на питання, що є головним, тоді як цільова аудиторія перекладеного тексту може не зрозуміти правильний вибір. В перекладі Евана Вулфа це речення виглядає так: «Вибач, Марті, але суть науки – це пошук»(Гейл Б., Барбер Дж., Барнем Е. 2019). Читач тексту перекладу

бачить виділене слово «пошук» і відразу розуміє, що це головне в науці. Це може свідчити про різницю в мисленні в різних культурах.

Однак трапляються рідкісні випадки, коли виділене слово замінюється. Крім того, вибір слів можна використовувати для посилення емоцій. Наприклад, на погрози негативних персонажів головний герой відповідає наступним чином: «Мені потрібна готівка! як я можу її отримати?»(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016) У цих двох реченнях слова ``готівка" і ``отримати" наголошуються, підкреслюючи їх просту природу. Тобто щось можна отримати лише за гроші, а якщо грошей немає, то вони є. Немає можливості отримати те, що потрібно негативному персонажу, ситуація зображена безнадійно. У перекладі Евана Вольфа збережено виділені слова та збережено їх значення»(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016).

Крім того, прислівники та інші споріднені частини мови можуть бути виділені жирним шрифтом, щоб вказати їх важливість. У вищезгаданому коміксі ми також знаходимо таке речення: «Зараз справді не час». »(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016). Виділене слово «справді» лише підкреслює зміст фрази «не час», і перекладач має відтворити це співвідношення у своєму перекладі. Перекладач Еван Вулф, видавець української версії коміксу, відтворив це речення так: «Зараз дійсно не час» »(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016). З перекладу бачимо, що перекладачеві справді вдалося зберегти як зміст фрази, так і емоцію героя, а саме – жаль.

Однак у коміксах можна виділяти жирним ціле речення, а не лише одне слово, наприклад: «Мені зараз потрібен Марті!» »(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016). У цьому випадку виділення цілого речення виконує більш емоційну функцію. Тут у відчаї та гніві героїня волає, щоб до неї прийшов хтось, хто міг би допомогти їй або бути винуватцем ситуації, в яку вона потрапила.Зберігаються і шрифти. «Нам зараз потрібен Марті!» (Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016).

В іншому прикладі, взятому з коміксів Ніла Геймана, жирний шрифт також використовується для емоцій(Гейман Н. 2010). На малюнку зображена

дівчина, яка тримає телефон, а на її обличчі видно, що вона на когось зла. З поєднання напівжирного шрифту та знака оклику в кінці речення можна зробити висновок, що воно означає не лише посилення емоційного змісту речення, а й збільшення обсягу розмовної мови. У перекладі Олени Оксеніч речення виглядає так: «Стара заморожена відьма!»(Гейман Н. 2019). Переклад передає емоційність сказаного, але сам переклад адаптований до цільової аудиторії. Наприклад, слово «tightassed» відноситься до американського сленгу і може перекладатися як «загальмований» або «впертий», а словосполучення «old hag» перекладається як «стара відьма». Він перефразував прийменники настільки вільно й ближче до уявлень читача про текст перекладу, наскільки перекладач змінював структуру фраз і речень.

Але жирний шрифт — не єдиний шрифт, який використовується в коміксах. Наприклад, у дитячому коміксі «Джеронімо Стілтон: Таємниця Сфінкса» можна вибирати слова різного кольору (одне слово можна виділяти кількома кольорами одночасно) і навіть змінювати тип шрифту. Наприклад, щоб врятувати головного героя згаданого серіалу коміксів Джеронімо Стілтона, його потрібно розпакувати, кажуть вчені: «Плавити метал лампою!»(Демі Е. 2009) . Жирний шрифт у коміксах червоний. З контексту зрозуміло, що червоний колір доповнює значення виділеної фрази та означає тепло, яке випромінює ця лампа. У перекладах Андрія Поритка, Луїджі Морано та Максима Войцеховського це речення відтворено так: «Сонячна енергія розплавить його!» По-перше, перекладач змінив речення так, що виділене слово тепер «сонячна енергія» замість «лампи». Це дещо змінює зміст окремих предметів. По-друге, все, що виділено жирним шрифтом, насправді виділено помаранчевим кольором, щоб символізувати сонце в тексті, а великі літери, які використовуються у фразі, показано у коміксі збільшеним шрифтом. Такі зміни допомагають молодшим читачам цільового тексту краще зрозуміти речення.

У випадках, коли слова виділені різними кольорами одночасно, цей прийом можна використовувати, щоб надати словам святкового чи химерного характеру. Наприклад, такі фрази, як: «На подяку Хефрен влаштував для нас

чудову вечірку в палаці.»(Демі Е. 2009) Слова, виділені в гумористичному тексті, написані синім, червоним, зеленим, оранжевим і фіолетовим кольорами. Це означає, що кожна літера має власний колір, а саме слово повністю виділено та виділено жирним шрифтом. У цьому контексті це слово означає свято, а використання різних кольорів лише робить його більш святковим і відразу налаштовує читача на позитивний лад.

Перекладачі Андрій Поритко, Луїджі Морано та Максим Войцеховський чудово відтворили його зміст. «На подяку Хефрен влаштував у своєму палаці велике свято!»(Гейман Н. 2019)У своєму перекладі вони не лише скопіювали барвистість слів, а й збільшили палітру кольорів. До вищеназваних кольорів додано жовтий, зелений та рожевий, щоб надати їм більшого святкового настрою та зробити їх більш візуальними впізнаваними.

Ще один вид добірки – книжка з картинками «Це ДІЙСНО! Книжка про антидепресанти для дівчаток у малюнках від Сари Андерсен» — виділено підкресленням. Оскільки шрифт у цій книжці з картинками нагадує рукописні нотатки, неможливо використовувати жирний шрифт без надання у читача дисонанс, а саме підкреслення виглядає більш органічно.

Наприклад, у наступному прикладі зі згаданої книжки з малюнками слова підкреслені. «Знову купити новий кондиціонер?»(Андерсен С. 2016) У цьому прикладі, крім підкреслення, автор використовує ще й великі літери. Використання обох цих варіантів значно підвищило емоційність висловлювання. «Знову» тут виражається не просто як незадоволення кролика рішенням дівчини, а радше з почуттям роздратування, яке несвідомо спонукає читача до рішення дівчини. Поведінка вже надмірна та емоційна, а не потрібна, як вона вважає. «Знову, ви хотіли б купити новий кондиціонер?»(Андерсен С. 2016) Слово «знову» перенесено на початок речення, щоб відповідати українським нормам, а також підкреслено. Проте герої не засмучені чи розчаровані такими змінами в структурі речень. Щоб передати повну емоцію, можна було б застосувати структуру речення та розділити «знову» на просте

окреме речення, перетворивши обидва на питальні речення. Перестановка членів речення надає більшого емоційного забарвлення сказаному.

Також можна побачити зміну кольору в коміксі «Бетмен: Проклятий», коли замість чорного тексту на білому тлі відьомська «бульбашка» лиходія виглядає як білий текст на чорному тлі. Перекладачі коміксу наголошують, що персонажі належать злодіям і темним силам. Також «мовна бульбашка» має червоний фон, а сам текст чорний.

В іншому дослідницькому коміксі «Пісочна людина. Том 1: Прелюдії та ноктюрни» не тільки міняються кольори бульбашок з мовою, але й самі бульбашки з мовою виявляють настрій персонажа в момент, коли вимовляється певна фраза. Головний герой розлючений, а другорядні персонажі розгублені, бо до кінця не усвідомлюють навколишні події.

У коміксах, які ми досліджували, ми також знайшли «мовні бульбашки», створені спеціально для одного явища. Для деяких персонажів, наприклад теленовин, також намальовані окремі «мовні бульбашки». У книжці з малюнками, яку досліджено, є «мовні бульбашки» (телепатія та вираження думок), схожі на мангу, але в основному робота складається з текстових коментарів, які не вміщуються в жодну бульбашку, але їх можна розмістити подалі від зображення.

3.2. Передача текстового повідомлення на фонетичному та лексичному рівнях

Комікс може передати будь-який звук чи емоцію. Зазвичай це передається за допомогою ономапоєї (слова, які є результатом звуконаслідування). Якщо комікс створено рідною мовою споживача, то добре вгадувати звучання слів кожного предмета, навіть не знаючи загальноприйнятої звуконаслідування. Під час перекладу можуть виникнути проблеми. Зазвичай для передачі звуків використовується транскодування (транслітерація та транскрипція), але в епоху Інтернету є багато сайтів, які пропонують списки звуків та їх українські відповідники, тому краще використати цей спосіб. Слова - звуки зустрічаються як у складі малюнка під

час якоїсь дії чи події, так і в прямій мові персонажів. Наприклад, у серії коміксів Джеронімо Стілтона ви можете побачити такі звуки мови: «Пі-піп»(Демі Е. 2009) З контексту бачимо, що герой отримав удар у спину, а те, що він щур, лише звужує коло звуків, які можуть видавати лише гризуни. Андрій Поритко, Луїджі Морано, Максим Войцеховський відтворюють цей вигук, позначаючи наступним чином: «Піііп»(Демі Е. 2019). У цьому випадку переклад є простим, тому що всі представники цільової культури знають, що миші пищать.

У коміксах Сабріни також є звукові слова: «А-А-А»(Агірре-Сакаса Р., Хек Р. 2016). По-перше, звуки слова написані повним жирним шрифтом. Це означає інтенсивність висловлюваних емоцій і обсяг вимовленого змісту. Крім того, тире перед знаком оклику може означати недосконалість у дії. На фото дівчина тікає від гігантського павука, який кричить охоронцям, щоб його спіймав монстр. За перекладом Деніса Сорбтюка цей звук виражається так: «ААААА»(Агірре-Сакаса Р., Гек Р. 2019). Звук перекладеного слова перетворюється на один звук «А», який використовується в мові цільової аудиторії для вказівки на страх перед наближенням небезпеки.

Складніше завдання — знайти значення цього прикладу з тієї ж серії про Стілтона: «NNNGGG!»(Демі Е. 2009). Без зображення та попереднього контексту дуже важко щось зрозуміти в деяких реченнях, але в наступному реченні видно, що маска зменшилася, тому це йому не дуже підходить. Андрій Поритко, Луїджі Морано та Максим Войцеховський переклали цю оноματοпею так: «RRRRRRR!»(Демі Е. 2019). Звук, який відтворює перекладач, повністю відтворює контекст оригінального тексту. Є також гнів і відчай, а отже, він має право на існування.

В іншому коміксі, «Batman: The Damned», мати головного героя вимовляє такий звук: «ХУМФХ»(Аззарелло Б., Бермехо Л. 2019) Це важко. Аналіз контексту показує, що вимовляння матір'ю цього звуку виражає виснаження ситуацією та своїм життям, а також легке відчуття безнадії. Ось переклад Євгена Музиченка: «ХМФФ»(Аззарелло Б., Вермейо Л. 2021) . Хоча

переклад здебільшого копіює оригінал, ця звуконаслідування звучить майже однаково обома мовами, тому перекладач просто транскрибує її.

Крім слів і звуків, які вимовляють герої, є також багато звуків, які зображують дії, які не вміщуються в «мовну бульбашку». Звук розбитого скла, удару тощо. При цьому шрифти також бувають різними (великими або дуже великими) і виділяються різними кольорами, наприклад синім - це не завжди так, коли асоціюється з чимось холодним («Бетмен: Прокляті»). Всі такі звуки малюються тільки білим шрифтом з чорними контурами».

У книжках із малюнками є звукові слова, переклад яких можна знайти в словнику чи контекстуалізувати, але які вже більше знайомі читачеві, ніж серії літер, які передають звук. Приклад: «ВЕЕР ВЕЕР ВЕЕР». Важливо побачити, в яких ситуаціях використовується цей звук і що його видає. Тому що предмети в різних країнах можуть звучати по-різному в різних культурах. У даній ситуації це звук будильника телефону. У перекладі «П-П-П»(Андерсен С. 2016). Звуки, які часто використовуються як стандартні мелодії для будильників, тут вибрано так, щоб вони були зрозумілі читачеві разом із контекстом зображення. Крім того, структуру письмового тексту було змінено відповідно до норм цільової мови. Дописані розділові знаки служать для позначення певної періодичності звуків.

Давайте поглянемо на інший звук, оточений «мовною булькашкою», як просте речення: «ДЗВІН!»(Андерсен С. 2016). Згідно із зображенням, цей звук із мобільного телефону, тому можна припустити, що він використовується як якийсь рингтон. Українською це виглядає так: «ДЗЕНЬ!»(Андерсен С. 2016). У цьому випадку перекладач вирішив змінити частину речення і переніс її дією замість мови. Розлючена дівчина Онзоб не хоче відповідати на телефонний дзвінок, а телефон продовжує дзвонити. Хоча це не обов'язково для досягнення лінгвістичної мети, цікавий підхід до передачі зневаги дівчини за допомогою таких трансформацій.

Ще один звук став більш поширеним сьогодні, завдяки технологічному розвитку: «КЛІК»(Андерсен С. 2016). Це один із системних звуків, який через

процес глобалізації залишається незмінним і однаковим у будь-якій країні. «CLICK»(Андерсен С.2016). Перекладач просто транскрибував подані звуки. Це тому, що воно однаково звучить обома мовами, має однакову релевантність і не потребує пояснень чи змін.

Манга та книжки з картинками відрізняються не лише шрифтами та звуковими перекладами, а й загальним словниковим запасом. Як згадувалося в Розділі 1.3, комікси та книжки з малюнками призначені для читачів різного віку, статі та культури, тому переклади одного слова можуть відрізнитися залежно від параметрів різних типів публікацій.

3.3. Тонкощі передачі тексту на синтаксичному рівні

Через переважання розмовних форм у коміксах, окрім звуконаслідувальних слів, ми бачимо багато знаків оклику та часток, які можуть ускладнювати переклад. При перекладі жартівливих вигуків важливу роль відіграють образи. Це тому, що він забезпечує необхідний контекст для пошуку збігів. Наприклад, у франшизі коміксів «Назад у майбутнє» головний герой, доктор Еммет Л. Браун, вигукує фразу: «Дідько!»(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016).

Під час перекладу перекладач бачить зображення за контекстом, визначає позитивну чи негативну букву у вигуку, знаходить відповідник, а якщо такого немає, то етимологію вигуку, визначає його значення, подальше входження в текст і чи є в ньому така сама буква. Виявляється, цей знак оклику вживається для позначення здивування, нерозуміння або хвилювання, страху. У перекладі Евана Вольфа цей знак оклику звучить так: «Йосип босий!»(Гейл Б., Барбер Дж., Барнем Е. 2019) Перекладачі вибрали відповідний знак оклику в оригінальному тексті, який також містить ім'я та може використовуватися в усіх ситуаціях.

Мишачий редактор газети Джеронімо Стілтон, герой дитячого мультсеріалу «Пригоди Джеронімо Стілтона», часто використовує знаки оклику, щоб висловити подив і хвилювання: «Запліснявіла моцарелла!». У перекладі Андрія Поритка, Луїджі Морано та Максима Войцеховського знак

оклику: «Сир пліснявий!»(Демі Е. 2019) Перекладачі зберегли назву Cheese, тому що головний герой — миша. Слово «moldy» перекладається як пліснявий, запліснявілий, паскудний, але в перекладі воно незрозуміле меншим читачам, тому перекладачі замінили це слово у своєму перекладі, можливо, більш описове для цільової аудиторії.

Комікс «Batman: The Damned» має знак оклику, який неможливо правильно перекласти без контексту «Тисяча дияволів!»(Аззарелло Б., Бермехо Л. 2019).

Знак на початку вказує на те, що це не повний знак оклику, а лише остання частина, але він написаний окремою «мовною підказкою» і має перекладатися як окремий знак оклику, фраза в попередньому контексті. Це про падіння Бетмена, і в контексті він каже, що не може втриматися, і кожне слово чи фраза подано окремо, щоб посилити напругу, тому цей настрій присутній у перекладі Євген Музиченко перекладає знак оклику так: «Не втримаюсь!»(Аззарелло Б., Вермейо Л. 2021). У перекладі видно, що знак оклику перекладається відповідно до контексту. Це тому, що дієслово має особисту форму, а не форму інфінітива. Також в контексті перекладу сказано, що головний герой зараз впаде. Це свідчить про використання антонімічних перекладів. Комікс також має знак оклику, який неможливо перекласти без зображення(Аззарелло Б., Бермехо 2019).

На зображенні хлопець виходить у вестибюль після перекладу фільму, вражений сюжетом і бореться з уявним ворогом, і звужує область, в якій потрібно шукати респондентів. У перекладі Євгена Музиченка є вигук: «Ось тобі!»(Аззарелло Б., Вермейо Л. 2021). Перекладений вигук органічно вписується в контекст і цілком відповідає зображенню. Частка «тут» також виділена. Це може бути еквівалентом займенника 'that', таким чином зберігаючи структуру вигуку.

Такі частки, як знаки оклику, також перекладаються відповідно до контексту і зазвичай не мають еквівалентів. Наприклад, у коміксі «Назад у майбутнє: Нерозказані історії та альтернативні часові шкали» герой щось

крутить на своєму пристрої та каже: «Це – якір»(Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. 2016) .За допомогою частки жінка привертає увагу чоловіка і дітей до щойно здійсненої дії - влаштувала щось потребу, привертає увагу і її особливості. Еван Вулф перекладає це речення так: «Це – ротор»(Гейл Б., Барбер Дж., Барнем Е. 2019) Частка «це» вдало передає завершеність дії та допомагає акцентувати увагу на ній. Слово «якір» означає катушку (тобто деталь) динамо або електродвигуна, а перекладач використав узагальнене слово «ротор», тому в цьому реченні також використовується узагальнення.

Норми української та англійської мов часто розходяться, тому перекладачам доводиться під час перекладу змінювати структуру речень, щоб вони звучали природно мовою перекладу. Візьмемо, наприклад, репліку з дитячого коміксу «Джеронімо Стілтон: Таємниця Сфінкса»(Демі Е. Джеронімо Стілтон 2009). Перекладачі Андрій Політко, Луїджі Морано та Максим Войцеховський переклали це речення так: «Настала ніч свята, і ми нарешті знову побачили нашого дорогого друга...». Окрім зміни порядку слів, українська версія коміксу також змінила колір шрифту виділених слів. В оригіналі виділений напис фіолетовий, але в українській версії його змінили на зелений, а також змінили сам шрифт. Фіолетовий напис символізує благородство і вишуканість, адже це «велике свято» на честь богині Бастет, а зелений символізує гармонію, достаток і якість, тому зміна кольору дуже раціональна.

Розглянемо інший приклад із відомого коміксу про Бетмена: «Це правда, але ця тонка лінія — це струна, що тягнеться через Великий Каньйон...»(Аззарелло Б., Бермехо Л. 2019) Це речення, перекладаючи, необхідно перемістити слова, які виражають вашу особисту думку, наперед і замінити тире на «є». Це тому, що прямий переклад «є» порушує українські норми. У перекладі Євгена Музиченка йдеться: «На мій погляд, це правда, хоча цей рядок є ниткою, натягнутою над дуже великою скелею...»(Аззарелло Б., Вермейо Л. Бетмен 2021). Перекладач частково змінив структуру речення, про

що було сказано вище. Додано слово «так», щоб підвищити виразність і розмовну здатність.

ВИСНОВКИ

1. Візуальна література, яку часто називають візуальним нарративом, поєднує зображення та текст для створення більш складного тексту (супертексту). Серед них зображення та текст можуть мати різні типи зв'язків між собою: зображення можуть бути важливішими за текст, текст і зображення є рівноправними, а текст важливішим за зображення. Візуальні літературні твори включають комікси, книжки з картинками, книги про мистецтво, візуальні твори, вірші, плакати та презентації. Феномен візуальної літератури належить до ширшого поняття «креолізованих текстів». Креолізований текст — це текст, який складається з усної та символічної частин (зображення, відеоряди тощо). Він поєднує будь-яку символічну систему текстур з двох нерівних частин. До творів, які характеризують це поняття, належать друкована реклама, телевізійні тексти, комікси, тексти фільмів, веб-сторінки в Інтернеті.

2. Основна увага приділяється візуальній літературі та креолізованим текстовим зображенням. Це основа всього твору, без якої не було б образотворчої літератури. Однак роль образів різна в різних візуальних літературних жанрах. Деякі роботи є суто фотографічними (наприклад, артбуки), тоді як інші (комікси, візуальна поезія тощо) містять зображення, які працюють у поєднанні з текстом, а інші можуть базуватися переважно на тексті, але використовувати зображення для пояснення деяких деталей або з метою ілюстрації (презентації, посібники, сторінки веб-сайтів тощо). Хоча роль тексту значною мірою другорядна або еквівалентна, текст не завжди необхідний для створення твору візуальної літератури, а без образів його існування неможливе.

3. Комікси та книжки з картинками є яскравими представниками та однією зі спільних рис обох понять. Обидва твори спілкуються за допомогою серії зображень, пов'язаних сюжетом (історією або спільною темою, поясненою у творі) та текстом, який виражає мову персонажів або вказує інформацію, важливу для сюжету. Він розповідає різний тип історії. Було проаналізовано тексти семи творів цього піджанру літератури (6 коміксів та 1 книжка з картинками). Цільова аудиторія; жанр тексту для вибору лексики,

сприйнятливої та специфічної для читача цільового тексту. Для перекладу використовують еквіваленти або заміни тексту цілого речення чи кількох речень, щоб правильно передати стилістичний прийом, а також зрозуміти контекст, закодований у зображенні. Також складністю є обмеження місця розміщення тексту, інколи доводиться перекладачу повністю переосмислювати текст і вносити деякі трансформації, щоб він органічно вписувався в сюжет твору і не спотворював його.

Деякі проблеми можуть виникнути і на фонетичному рівні через те, що автори можуть використовувати спеціальні звуки слів, які не мають прямого еквівалента. У цьому випадку перекладач також має бачити й декодувати контекст, тобто зображення. Найменше проблематичним для перекладачів є графічний рівень. Перекладач може вказати, на які слова наголосити, але люди, які створюють комікс або книжку з картинками, відповідають за колір, розмір шрифту та інші компоненти готового тексту. Ми виділили 400 речень і проаналізували методи перекладу перекладачів коміксів і книжок з картинками.

На основі проаналізованих речень було обрано п'ять найпопулярніших способів перекладу та побудовано відсоткове співвідношення частоти використання перекладачами. Змішаний переклад можна використовувати для перекладу речень з іменниками, які стосуються імен, речей і місць. Поєднання транскрипції та транслітерації та калькування або описовий переклад використовується найчастіше - 45,2% усіх проаналізованих текстів (хоча у фантастичних творах власні іменники повинні передаватись інакше для символіки).

Узагальнення та специфікації часто використовуються перекладачами для покращення розуміння тексту його цільовою аудиторією через культурні відмінності з аудиторією оригінального тексту та вік аудиторії, на яку розрахований текст. Цей спосіб перекладу склав 11,5% проаналізованих. Також у 15% випадків застосовувалася часткова мовна заміна, щоб переконатися, що текст перекладу відповідає критеріям мови перекладу. Використання перекладачем калькування спостерігалось в 17,3% випадків, коли був мовний

еквівалент перекладу та структура речення збігалася в обох мовах. Семантика, яка дозволяє символіці коміксів і книжок з картинками та прямому зв'язку між зображеннями та текстом передавати речення без спотворення їхнього змісту, навіть якщо повних або часткових еквівалентів немає в мові перекладу. Також було використано розширення роботи. Перекладач використав його в 11% проаналізованих речень.

5. Перекладаючи візуальну літературу, особливо комікси та книжки з картинками, не можна ігнорувати зображення. Іноді можна було зробити висновки з вибраних зображень у папці - використати описовий переклад або застосувати узагальнення. В інших випадках зображення допомагали розкрити предмет чи явище, про які йде мова, і це допомагало у виборі способу перекладу. Зображення звужували контекст, а в деяких випадках обмежували вибір перекладу. Зображення представляли конкретні дії, а речення використовували гру слів. Перекладачі мали застосувати трансформації, але їхній вибір обмежувався діями, показаними на діаграмах.

Зображення можуть як допомогти перекладачам, так і обмежити їх свободу у виборі способу перекладу. Крім того, зображення обмежують кількість символів, які можуть поміститися в «мовну підказку», що ще більше ускладнює роботу перекладача. Переклад має відповідати оригіналу на мовному та емоційному рівні, бути коротким і точним. Це ускладнює переклади та подовжує впровадження термінології.

6. Основними науковими методами при проведенні цього дослідження є дедуктивний та індуктивний методи, методи «чорної скриньки», методи послідовної вибірки, методи кількісного числення, таксономічний аналіз, структурно-семантичний аналіз, методи символічної інтерпретації та порівняльного перекладу. За допомогою аналізу ми охарактеризували феномен візуальної літератури та спосіб передачі її текстового змісту українською мовою. Два психологічних методи, інтроспективний метод і навмисний аналіз, також задіяні, і їх використання дозволяє перед перекладом аналізувати приклади, використані з візуальної літератури (комікси та книжки з

картинками), що дозволяє аналізувати роль зображення у перекладах вибраних творів.

Анотація

本学期论文以中国漫画为例，考察了 21 世纪初汉语口语发生的词汇变化问题。作品由三部分组成。

第一部分分析了语言词汇变化研究的理论方法。特别是，考虑了导致词汇变化的主要原因及其后果。还考虑了作为一个整体的口语有哪些典型的词汇变化的问题。

作品第二部分以中国漫画为例，分析了 21 世纪初汉语口语发生的词汇变化。尤其要考虑词义变化、新词新词的出现、语法变化等方面。还考察了影响 21 世纪初中国漫画素材口语词汇变化的因素。

在工作的第三部分，以中国漫画为例，总结了 21 世纪初汉语口语发生了哪些词汇变化，以及这些变化的原因是什么。还提供了使用中国漫画书学习中文的建议。这项研究的结果对语言学家、汉语教师以及任何对中国语言和文化感兴趣的人都有用。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анісімова Є. Є. Текстова лінгвістика та міжкультурна комунікація (на креолізованому текстовому матеріалі): навчальний посібник для іноземних студентів Університетська мова. Київ 2003. 128 сторінок.
2. Бернацька А. А. До проблеми «креолізації» текстів: історичний та сучасний стан. Мовне спілкування: Фаховий журнал. 2000. Випуск 3 (11). С.104-110.
3. Беллоф Д. Комікс як продукт інформаційної культури. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2018. Випуск 49. С. 71-88.
4. Ворошилова М. Б. Креолізований текст: аспекти дослідження. політична лінгвістика. 2007. № 21. С. 75-80.
5. Гладуш Н. Ф., Чала Ю. П. Наукові дослідження з перекладознавства : метод. Рекомендації щодо написання курсової та бакалаврської роботи для студентів третього та четвертого курсів. Київ, 2014. 33 сторінки.
6. Дем'янюк А. А. Труднощі при вивченні української мови китайськими студентами. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. Київ 2010. С. 153-158.
7. Дерєга Я. С., Дерєга Р. Я. Китайська мова для дітей від 9 до 209 років: підруч. з китайської мови для всіх бажаючих. Курс 1 / Я. С. Дерєга., Р. Я Дерєга. Львів: «Декамерон-2002», 2009. 304 сторінки.
8. Загнітко А., Миронова Г. Український синтаксис: теоретичні та прикладні аспекти. Брно, 2013. 224 сторінки.
9. Ганічева Т. В. Фонові знання у структурі п.о переклад компет майбутніх філологів Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. 2009. № 15
10. Зайцева А. І. Роль образів у перекладі візуальних літературних творів. Філологія в умовах сучасних трансформаційних процесів: Міжнародна

- матеріалознавча і практична конф. (Львів, 12-13 листопада 2021 р.). Львів, 2021. С.42-45
11. Зайцева А. І. Стікерпак як різновид наочної літератури. Рівні ефективності та необхідності впливу літературознавства на розвиток мови та літератури: міжнародне матеріалознавство і практика конф. (Львів, 7-8 травня 2021 р.). Львів, 2021. С.6-8.
  12. Засеніна Л. В., Засекін С. В. Психолінгвістична діагностика: навч. Посібник Луцьк, 2008. 188 сторінок.
  13. Ісмаїлова М. С. Візуально-образна мова типографіки в поліграфічному дизайні епохи раннього модернізму: дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.07 Харків, 2019. 360 сторінок.
  14. Курченко Л. М. Комунікативна стратегія хеджування в дискурсі політичного інтерв'ю. *STUDIA LINGUISTICA* : зб. наук. пр. – Вип. 5 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2011. С. 403–409.
  15. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу / І. В. Корунець. Вінниця : Нова кн., 2000. 448 сторінок.
  16. Космацька Н. Нарис історії виникнення та розвитку жанру комічного. *Вісник Львівського університету. Серія «Іноземна мова»*. 2012. Випуск 19. С. 141-147.
  17. Костенко М. А. Друкована реклама як креолізований текст: вибір шрифтів. *мову*. 2014. Випуск 21. С. 64-67.
  18. Зрозумійте комікси Маклеода С. невидиме мистецтво. Київ, 2019. 224 сторінки.
  19. Аналіз системи цензури Green Dam [Електронний ресурс]. Скотт Волчок, Ренді Яо, Дж. Алекс Халдерман. Режим доступу: <http://www.cse.umich.edu/~jhalderm/pub/gd/>
  20. Камери наближаються до інтернет-кафе Пекіна [Електронний ресурс]. Звіт про Китай у реальному часі. Режим доступу: <http://blogs.wsj.com/>

chinarealtime/2008/10/17/cameras-draw-closer-to-beijings

internetcafes/tab/article/

21. Ревуцька С., Жужгіна-Аллахвердян Т., Введенська В., Остапенко С., Удовіченко Г. Особливості художнього перекладу: граматичний аспект : монографія. ДонНУЕТ. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2018. 116 сторінок, с. 6
22. Ружи́ло Л., Білоус О. Комікси: Характеристика української версії. Рукописи: класична спадщина та процес сучасної літератури. 2017, № 2 (5). С.51-57.
23. Селіверстова Л. І., Лагута Т. М., Вержанська О. М. Креолізація навчальних текстів електронних підручників з української мови як іноземної. Інновації та традиції у викладанні російської мови у ВНЗ та школі: Матеріали міжнар.Науково-практ.конф. (Харків, 17-18 грудня 2014 р.). Харків, 2014. 9, ч. 2. С. 319-323
24. Китайське програмне забезпечення «Green Dam Youth Escort». [Електронний ресурс]. Ребекка Маккіннон. Режим доступу: <http://rconversation.blogs.com/rconversation/2009/06/chinas-green-dam-youth-escort-software.html>
25. Соснюк О. П., Остапенко І. В. Креолізовані тексти (комікси) як засіб активізації національного та громадянського самоусвідомлення молоді. Український психологічний журнал: Збірник наукових праць. 1 місце у 2019 році (11). С.191-203.
26. Сподарик О. Функціональний аналіз кодів абзаців у полікодових художніх прозових текстах. Лесі Українки Науковий вісник ННУ ім. Серія «Ботаніка». 2017, № 3 (352). С.281-287.
27. Турініна О. Л. Методологія і методика психологічного дослідження: виховання метод. Посібник Київ, 2018. 206 сторінок.
28. Перший китайський твіттер-роман [Електронний ресурс]. Звіт про Китай у реальному часі. Режим доступу: <http://blogs.wsj.com/chinarealtime/2010/03/11/chinas-first-twitter-novel/>

29. Усольцева Д. А. Проблема наукової класифікації художніх творів жанру «комікс». молодий вчений. 4, 2016 (108). С.51-53.
30. Проект «Золотий щит» Китаю: міфи, реалії та контекст [Електронний ресурс]. Дейв Лайонс. Режим доступу: <http://www.scribd.com/doc/15919071/Dave-Lyons-Chinas-Golden-Shield-Project>
31. Чигаєв Д. П. Методи креолізації сучасних рекламних текстів : автореф.. Дис. ... канд.філол. наук: 10.02.01 Київ, 2010. 24 століття.
32. Кон Н. Візуальний нарративний читач, Лондон, 2016. 376 сторінок.
33. Кон Н. Розуміння візуальних нарративів: універсальний або Ні? Психологічні бюлетені та огляди. 2020 № 27. С. 266-285.
34. Агірре-Сакаса Р., Гек Р. Моторошні пригоди Сабріни. Книга 1. Львів, 2019, 160 с.
35. Аззарелло Б., Вермейо Л. Бетмен: Проклятий. Київ, 2021. 152 сторінки.
36. Андерсен С. Це важко! Книга-антидепресант для дівчат, проілюстрована Сарою Андерсен. Харків, 2016. 112 сторінок.
37. Гейл Б., Барбер Дж., Барнем Е. Назад у майбутнє: нерозказані історії та альтернативні часові шкали Київ, 2019. 128 сторінок.
38. Гейман Н. Сандманн. людина з піску. Том 1: Прелюдії та ноктюрни: Графічний роман Київ, 2019. 272 сторінки.
39. Демі Е. Джеронімо Стілтон: Таємниця Сфінкса. Львів, 2019. 48 сторінок.
40. Енніс Г., Діллон С. Проповідник. Книга 1: Графічний роман. Київ, 2018. 360 сторінок.
41. Агірре-Сакаса Р., Хек Р. Моторошні пригоди Сабріни. Нью-Йорк, 2016. 160 сторінок.
42. Андерсен С. Дорослість це міф. Колекція "Графіті Сари". Канзас-Сіті, 2016. 112 сторінок.
43. Аззарелло Б., Бермехо Л. Бетмен: прокляття. Бербанк, 2019. 176 сторінок.
44. Демі Е. Джеронімо Стілтон: Таємниця Сфінкса. Нью-Йорк, 2009. 56 сторінок.

45. Енніс Г., Діллон С. Проповідник. книга перша. Нью-Йорк, 2018. 352 сторінки.
46. Гейман Н. Пісочна людина, том 1: Прелюдії та ноктюрни, Нью-Йорк, 2010. 288 сторінок.
47. Гейл Б., Барбер Дж., Бернем Е. Назад у майбутнє: нерозказані казки та альтернативні часові рамки. Сан-Дієго, 2016 рік. 120 сторінок.
48. Новітні англо-український, українсько-англійський словники. Харків, 2005. 960 сторінок. 101
49. Ставицька Л. Українець. Словник: близько 4070 слів і понад 700 фраз. Київ, 2005. 496 сторінок.